

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС

Данильченко Т.М.

студентка,

Київський національний торговельно-економічний університет

ПРАВОВА ПРОБЛЕМА ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ, ДІЙ ТА БЕЗДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ ВИКОНАВЦІВ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ У ЦИВІЛЬНИХ СПРАВАХ

Конституція України містить норму, яка визначає, що «кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб» (ст. 55) [1].

На сьогодні проблема ефективного виконання судових рішень є досить актуальною. Виконання судових рішень є завершальною стадією судового провадження та важливим етапом, без якого сам факт прийняття рішення втрачає сенс, і тому залишення проблем їх виконання поза увагою ставить під загрозу мету здійснення судочинства. Отже, виконання судових рішень у цивільних справах є складовою права на справедливий суд та однією з процесуальних гарантій доступу до суду, що передбачено статтею 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року [2].

Питання порядку оскарження рішень, дій чи бездіяльності державних виконавців стали предметом наукових досліджень у працях В.М. Бевзенко, С.А. Борискіна, Р.В. Ігоніна, М.І. Смоковича, С.Я. Фурси, С.В. Щербак та багатьох інших вчених.

У судовому порядку рішення, дії чи бездіяльність посадових осіб органів державної виконавчої служби можуть бути оскаржені в порядку цивільного (до суду загальної юрисдикції), господарського (до господарського суду) або адміністративного (до адміністративного суду) судочинства. Критеріями визначення юрисдикції судів щодо вирішення справ з приводу оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів державної виконавчої служби щодо виконання судового рішення є юрисдикційна належність суду, який видав виконавчий документ та статус позивача як сторони у виконавчому провадженні [7].

Отже, до суду загальної юрисдикції в порядку цивільного судочинства можуть звернутися сторони виконавчого провадження (тобто лише стягувач, боржник, їх представники та прокурор, як представник в суді особи, яка має статус сторони виконавчого провадження) із скаргою, якщо вважають, що їх права чи свободи порушені прийнятим державним виконавцем, чи іншою посадовою особою ДВС рішенням, дією чи бездіяльністю. Звернутися із скаргою сторони мають до того суду загальної юрисдикції, який видав виконавчий документ, при примусовому виконанні якого і виникла ситуація, що оскаржується [3].

При розгляді скарг на рішення, дії або бездіяльність державного виконавця чи іншої посадової особи державної виконавчої служби суди повинні враховувати, що Законом про виконавче провадження передбачено заборону на зловживання процесуальними правами під час здійснення виконавчого провадження. Так, державний виконавець зобов'язаний вживати передбачені Законом про виконавче провадження заходи примусового виконання рішень, неупереджено, своєчасно і в повному обсязі вчиняти виконавчі дії (ч. 1 ст. 11), а особи, які беруть участь у виконавчому провадженні, зобов'язані сумлінно користуватися усіма наданими їм правами з метою забезпечення своєчасного та в повному обсязі вчинення виконавчих дій (ч. 7 ст. 12) [5].

Проблемним є питання щодо правильного визначення строків оскарження дій (бездіяльності) державного виконавця та моменту спливу початку строку на оскарження. Постанова державного виконавця, що може бути оскаржена до суду, надсилається сторонам виконавчого провадження, тому початок строку на оскарження в кожному разі повинен визначатися з моменту одержання постанови заінтересованою особою, оскільки цей момент може бути встановленим за відміткою засобів зв'язку, за розпискою або іншими способами.

В разі оскарження дії або бездіяльності державного виконавця щодо виконання виконавчого документа початок строку буде спливати з дня вчинення дії або відмови в її вчиненні державним виконавцем. Якщо стягувач або боржник не були повідомлені про час і місце вчинення виконавчої дії, то строк для оскарження розпочинається для них з дня, коли їм стало про це відомо [8, с. 967].

Такі строки є процесуальними, можуть бути поновлені за наявності поважних для цього причин за заявою заявника, яка

подається одночасно зі скаргою або викладається в скарзі у вигляді клопотання. При вирішенні питання про поновлення строку на подання скарги на рішення, дії або бездіяльність державного виконавця чи іншої посадової особи державної виконавчої служби суд має виходити з того, що у відповідному законодавстві не міститься перелік таких поважних причин, їх з'ясовують у кожному конкретному випадку залежно від обставин справи. Наприклад, при оскарженні бездіяльності зазначених осіб у вигляді невжиття заходів з примусового виконання судового рішення до уваги може бути взято ті обставини, що стягувач, який подав до відповідного органу заяву про відкриття виконавчого провадження і не отримав у визначений законом строк (з урахуванням поштового обігу) задоволення своїх вимог, вважається обізнаним про ймовірність порушення його прав у виконавчому провадженні незалежно від того, чи отримав він від державного виконавця певні процесуальні документи та чи ознайомлений він із матеріалами виконавчого провадження [6].

Стаття 13 ЗУ «Про державну виконавчу службу» встановлює, що дії або бездіяльність державного виконавця можуть бути оскаржені до вищестоящої посадової особи або до суду у порядку, встановленому законом [4]. Така ж норма закріплюється й у ч. 1 ст. 394 ЦПК України. Тобто законодавець не обмежує сторін виконавчого провадження оскаржувати рішення, дії або бездіяльність державних виконавців виключно до суду, а дає змогу звернутися з відповідною скаргою до вищестоящих посадових осіб. Але існує обмеження щодо відповідного осарження для боржника, у ч. 2 ст 82 ЗУ « Про виконавче провадження» зазначено, що боржник має право оскаржувати рішення, дії або бездіяльність державного виконавця та інших посадових осіб державної виконавчої служби виключно в судовому порядку [5].

Отже, виходячи з вищенаведеного можна зробити висновок, що оскарження рішення, дії або бездіяльності державних виконавців є важливим кроком для об'єктивного та справедливого виконання судових рішень. Можна виділити наступні основоположні норми:

– оскаржувати рішення державних виконавців у цивільних справах можуть виключно сторони виконавчого провадження;

– законодавець встановлює чіткі строки для подання відповідних заяв і дає право на їх поновлення;

– оскарження може бути не тільки шляхом подання скарги до суду, але й шляхом звернення зі скаргою до начальника

відповідного відділу державної виконавчої служби (окрім звернення боржника).

Список використаних джерел:

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – 141 с.
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004
3. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 № 1618-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>
4. Закон України «Про державну виконавчу службу» від 24.03.1998 № 202/98-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/202/98-вр>
5. Закон України «Про виконавче провадження» від 21.04.1999 № 606-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/606-14>
6. Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про практику розгляду судами скарг на рішення, дії або бездіяльність державного виконавця чи іншої посадової особи державної виконавчої служби під час виконання судових рішень у цивільних справах» від 07.02.2014 № 6 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0006740-14>
7. Постанова Пленуму Вищого адміністративного суду України «Про практику застосування адміністративними судами законодавства у справах із приводу оскарження рішень, дій чи бездіяльності державної виконавчої служби» від 13.12.2010 № 3 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0003760-10>
8. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України: У 2-х т. / За відповід. ред. О.В. Дзери (керівник авторського колективу), Н.С. Кузнецової, В.В. Луця – 2-е вид. змін. і доп. – К.: Юрінком Інтер – 2006. – 1088 с.